Tadqiqot uz

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ

МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2021

» Ҳуқуқий тадқиқотлар
» Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
» Тарих саҳифаларидаги изланишлар
» Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
» Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
» Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
» Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
» Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
» Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
» Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
» Физика-математика фанлари ютуқлари
» Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
» Кимё фанлари ютуқлари
» Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
» Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
» Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

28 FEVRAL
№25

doi Crossref

CONFERENCES.UZ

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 25-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ
15-ҚИСМ

МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ 25-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ- 15

MATERIALS OF THE REPUBLICAN 25-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART- 15

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 25-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 28 февраль 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 10 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши
Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидаги изланишлар
Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви
PhD Шакирова Шохида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази)

6.Журналистика
Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт
PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт
Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш
Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари
Доцент Сохадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари
Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар
Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси
© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

МУСИҚА ВА ҲАЁТ

1. Kaxxarova Odina Nazirjanovna
MUSIQA - MILLAT MADANIYATINING KO'ZGUSI.. 7

МУСИҚА ВА ҲАЁТ

MUSIQA - MILLAT MADANIYATINING KO'ZGUSI

Kaxxarova Odina Nazirjanovna
Namangan davlat unversiteti
Musiqa san'ati va madaniyati fakulteti
Vokal sanati(An'anaviy ijrochilik) yo'nalishi
1- bosqich talabasi, E-mail: dinakaxxarova@gmail.com

Annatotsiya: Ushbu maqola bugungi kunda musiqa san'atida uchrayotgan ayrim kamchiliklarni bartaraf etish va ularning yechimlariga qaratilgan. Shuningdek, o'zbek milliy musiqasining rivojlanishi uchun taklif va mulohazalar bildirilgan.

Kalit so'zlar: Musiqa, san'at, madaniyat, ijro, she'r, muxlis, qobilyat, fikr, g'oya, mafkura.

Kirish. Bugungi kunda musiqaga hurmatsizlik, milliy san'atimizga bepisant munosabatni shakllanib bormoqda. Bunga sabab bo'layotga bacha muammolarning optimal yechimlarini ishlab chiqish lozim. Musiqa ham bir millatning kim ekanining so'zlaydi

Maqsad va vazifalar. Yuqoridagi muammoli vaziyatga yechim topish, millay san' atimizni bardavom bo'lishini ta'minlash lozim. Har bir muammoni keltirib chiqarayotgan muommalar atroflicha o'rganildi va ularning yechimi ishlab chiqildi. Yengil-yelpi qo'shiqlarni kamaytirish va haqiqiy san'at haqida bilim va ko'nikmalar hozis qilish.

Asosiy qism. Musiqa san'ati juda murakkab soha hisoblanadi. Ko'pchilik musiqa san'ati tushunchasini yoki ashulani oddiy maynavozchilik deb hisoblaydi. Aslida musiqa so'zining lug'azviy ma'nosiga qararaydigan bo'lsak, Musiqa (yunoncha – μουσιχή) – ilhom parilari san'ati, degan ma'noni anglatadi [1. 3]. San'at esa so'zining mazmuni – hayot, atrofimizdagi voqelik, insonning o'zi va uning ichki dunyosi, o'y-fikrlari, his-tuyg'ularidir. San'at inson faoliyatining boshqa turlaridan farqli ravishda badiiy obrazlar yaratish orqali voqelikni o'zlashtiradi. U kishining hissiyoti va ongiga bevosita ta'sir qiluvchi shaklda olamni go'yoki yangidan yaratadi. Lekin san'atkor hayotni, hodisani, narsalarni nusxa qilib ko'chirmaydi. U biror obrazga xos bo'lgan eng umumiy, tipik xususiyatlarni saralab olib, ularning hammasini anglab tushunib, obraz qiyofasini o'zgartiradi, so'ng uni rasm, she'r, musiqa asari shaklida gavdalantiradi. Albatta, har qanday san'atkorning asari

Muallifning shaxs hissiyotini o'z ichida saqlab qoladi. Biror bir maromiga yetkazilgan ashulani eshitsak unga haqiqiy san'at asariga qaraganday qaraymiz. Haqiqiy ashula uch karra san'at asiri so'ziga loyiqdir. Chunki unda haqiqiy, bir mazmunga ega she'r bor. Ashulaga mos musiqa bor. Eng oxirida esa Yaratgan o'zi yaratgan, eng suyukli bandalariga ato etgan ovoz bor. To'g'ri har kimda ham bu qobilyat tug'ma bo'lmaydi.

Maqolaning nomida mazmunning dolzarbligi aks etgan. Bugungi kunda musiqaga qizil to'n kiygazib, ustidan isiriq taqib qo'ymoqdalar. Endi paydo bo'layotgan san'at asari bo'lmay qoldi. Ommaviy-axborot vositalarini kuzatar ekanmiz, ularda yoshlarning ko'pchiligi yengil-yelpi musiqalarni ham maqtab-alqab eshitayotganini guvohi bo'lib turibmiz. ,,Halovat'' tok-shousida bir yigit yoshlar hozir maqom eshitmasligini, ularga shunaqa musiqalar yoqishini aytdi. Keling shunga qisqacha izoh qoldirsak: Siz maktabda matematika yoki fizika fanini yomon ko'rar edingiz. Xo'sh, nega? Chuniki siz bu fanni tushunmas edingiz. Misollarni ishlay olmas edingiz. Musiqa asarlari ham shundayki, ularni tushunish, ularni eshitish uchun insonning dunyo qarashi keng bo'lishi lozim. O'zbek adabiyot darsliklarini ko'rsangiz ularda dostonlarning har bir misrasida turiy misralarning hozirgi tushinishimizga oson tildagi muazzamlashtirilgan misralari yoki g'azallarning sharxlari uchun alohida betlar ajratilgan. Bir maqom qo'shiqni tushunish

uchun avvolo uni so'zlarini tushuna olish lozim. Bu insonning bilim pog'onasiga bog'liq.

Yana tok-shouga qaytamiz. Bir ijrochi: ,,Eski qo'shiqlarimizda ham axloqsizlik bor. Masalan, ustozlar aytgan ashulada ham: Xo'p degin bir kecha mehmoning bo'lay. Eng go'zal g'azallar muallifi Mavlono Lutfiyning ,, Xoh inon, xoh inonma" g'azalinining bir misrasida shunday so'zlar bor:

Oy yuzing'a ko'z solg'ali o'zga kishi birla,
Yo'qdur nazarim, xoh inon, xoh inonma [2. 46].

Abdulla Shomag'rupov ijrosida bu ashulani ko'pchiligimiz muxlisimiz. Ma'noni qarang…. Mana so'z qudratiyu, mana musiqaning sehirli jilosi, mana dardli ovoz!

Dadahon Hasanov ijrosidagi "Bir kecha mehmoning bo'lay" ashulasi balki asrning musiqiy xatosidir. Men bu musiqaning yaralish tarixini topa olmadim. O'zbekiston davlatiga shunday takliflar bermoqchiman. Birinchi prizidentimiz Islom Karimovning "Fikrga qarshi fikr, g'oyaga qarshi g'oya, jaholatga qarshi ma'rifat" degan so'zlari bor edi. Hozirgi zamon ayni shunday g'oyaga muhtoj bo'lib qoldi. Agar san'atkorlarda yaxshi ijod qilish qobilyati bo'lmasa, biz aholida eshitish madaniyatini shakllantiraylik. Maktablarda musiqa darsligining har bir darsligida milliy musiqaga alohida boblar ajratilsin. Adabiyot darsligida o'tilayotgan shoirlarning she'rlariga bastalangan ashulalar o'rganilsin. Beshinchi sinf adabiyotida Navoiy asarlari boshlanadi, lekin musiqa darsligida esa cholg'u asboblari tanishtiriladi.

Musiqa darslarida ko'rgazmali jiholar sonini ko'paytirish yoki bo'lmasam maktabga yaqin bo'lganmusiqa muassasasi bilan ijodiy integratsiyani yo'lga qo'yish lozim. Masalan, darsda balet mavzusida dars o'tilsa, jonli ko'rishni iloji bo'lmasa ham, kompyuter orqali qisqa lavhalar bo'lishi kerak.

Qadimgi Rim imperyasida oilalar farzandlarini maktablarga olib borishdan oldin, ularni musiqa maktablarida o'qitgangan ekan. Biz ham farzandlarimizni musiqa va san'at maktablariga beraylik. Ular san'atkor bo'lmasin. Lekin ular musiqa eshitishni o'rganadilar. O'z-o'zidan sifatsiz mahsulotlar bozordan chiqib ketgani kabi mukammal bo'lmagan qo'shiqlarni ham hech kim eshitmay qo'yadi. Mamlakatimizda bunga oid chora va tadbirlar boshlar yuborilgan. O'zbekistonda 2021- yilgacha 40 ta bolalar musiqa va sa'at maktablari qurilishi va 58 tasi to'liq ta'mirdan chiqishi va modernizatsiya qilinishi to'g'risida yangi Davlat dasturi qabul qilingan 15 ming o'quvchi uchun mo'ljallangan yangi va rekantruksiy qilingan maktablar o'quchilarni kutib oladi [4].

Xulosa. Ushbu maqola zamonaviy musiqani kamsitish maqsadida yozilagan bo'lib, asosiy urg'u ijrochilarga emas tinglovchilarga berildi. 2018-yil 6-sentabrda Shahrisabz shahrida o'tkazilgan maqom festevalida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev so'zlagan nutqlarida shunday dedilar: "Agar biz asl, haqiqiy san'atni bilmoqchi, o'rganmoqchi bo'lsak, avvalo, mumtoz maqom san'atini bilishimiz, o'rganishimiz kerak" [3, 101-b]. Bizningcha zamonaviy musiqa ham haqiqiy ga'zallik timsolidir. Lekin u mumtoz san'atimizning bolasidir. U mumtoz musiqa negizida shakllandi. U shakl-u shammoyili o'zgartirishi, sayqallanshi mumkin. Lekin qonuniyatdan chetga chiqmasligi kerak. Har qanday ashula, u estrada yoki maqom bo'lsin quyidagi formula asosida bo'lishi lozim, shart va zarur.

She'r+musiqa+ ijro=qo'shiq

Nazarimizda, eng kam ballarda bo'lsa ham ijodiy imtixonlarga O'zbekiston tarixi va ona tili-adabiyot fanlaridan imtionlarga Oliy o'quv yurtlarining saralash jarayonlariga qaytsin. Anashunda qo'shiqlarda adabiylikdan qochishlar bo'lmaydi. Shu o'rinda, Markaziy Osiyoni bosib olishda jonbozlik ko'rsatgan general Skobelovning: "Millatni yo'q qilish uchun uni qirish shart emas, uning madaniyatini, san'atini, tilini yo'q qilsang bas, tez orada uning o'zi tanazzulga uchraydi" degan gapini eslab qo'yaylik. So'zlardagi ingliz, rus, ispan so'zlarini qo'llash ularning tez orada o'zbek tilidagi so'zlar o'rniga iste'molga qkirib kelishiga olib keladi. Biz g'arbliklardan o'zimizga to'g'ri keladigan hislatlarni o'zlashtirib, hamnafas bo'laylik. Birgina chet el qo'shini kuylash uchun undagi so'zlarni tushunishning o'ziga ancha vaqt ketadi. Agar uni tushunmasdan kuylasa, dardni his etmaydi. Qo'shiq hissiz ijro etiladi. O'zga millatning ham tiliga hurmatsizlik qilmaylik, xohlagan paytimizda qo'shiqlarda so'zlarni qo'llash odobdan emas.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ibraximjanova Gavxar, Urmanova Lola, Xodjayeva Maxfuza, Xalilov Faxriddin. Musiqa elementar nazariyasi. Garmoniya. T.: O'zbekiston faylasuflari Milliy jamiyati nashriyoti, 2017. УДК:372.878 КБК 85.31

2. Sultonmurod Olim, Sunnat Ahmedov, Rahmon Qo'chqorov. Adabiyot [8-sinflar uchun darslik, IV nashr]. – T.: G'ofur Gulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi,.2019. UO'K 372.882 (075). KBK 83.3 O 49- 46 b.

3 Shavkat Mirziyoyev. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi faravon bo'ladi. – T.: "O'zbekiston", -2019. UO'K 323.(575.1) KBK 66.3(5O') M 54 – 101 b

4. https://www.Trt.net

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 25-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

(15-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 28.02.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000